

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO NIEWPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

1. Nazwa

**HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY WRAZ Z TERENEM, NA
KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW
ARCHEOLOGICZNYCH**

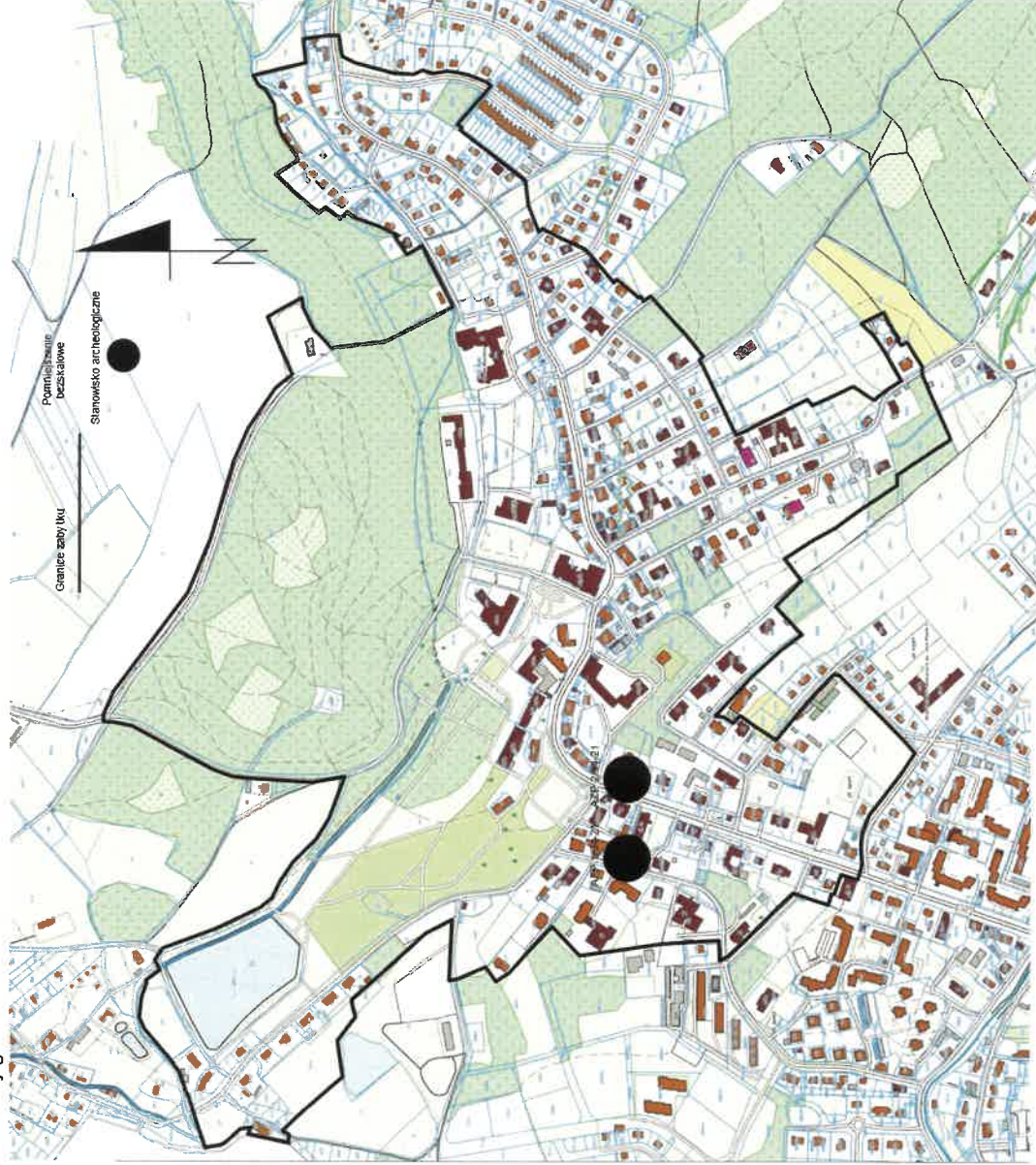
2. Czas powstania

XIV w. - II poł. XIX do pocz. XX w.

3. Miejscowość

KUDOWA ZDRÓJ

9. Materiały graficzne

4. Adres (ulica, nr posesji)

UKŁAD URBANISTYCZNY

5. Przynależność administracyjna

województwo: **DOLNOŚLĄSKIE**

powiat: **KŁODZKI**

gmina: **KUDOWA-ZDRÓJ**

6. Współrzędne geograficzne

50° 26' 31.212" N 16° 14' 29.868" E

7. Użytkowanie obecne

**MIESZKALNE
UZDROWISKOWE**

8. Stan zachowania

5

10. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie

NAZWY: Chudoba, Chuduwa, Chudowa, Codoven, Kudowa, Gottowa, Kudufa, Kudwor, Cudowa, Bad Kudowa

HISTORIA: Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z 1354 r. Najprawdopodobniej istniała tu czeska wieś o nazwie Lipoltov i pierwotnie wchodziła w skład tzw. państewka homolskiego, a od 1477 r. na terenie Hrabstwa Klodzkiego. Już z końca XVI w. pochodzą pierwsze wzmianki o leczniczych źródłach. Osada należała kolejno do rodu von Stubenberg, a kolejno do A. Emanna hrabiego Trcka oraz do cesarskiego feldmarszałka Walter von Leslie. W 1747 r. Kudowę zamieszkiwało 23 zagrodników i chałupników, a na jej terenie znajdował się młyn. Już w XVIII w. wieś była dość dobrze znana ze źródeł mineralnych, a w 1772 r. uruchomiono tu pierwszą pijalnię wód. Kolejnym właścicielem była rodzina von Stillfried, która starała się rozbudowywać osadę. Pod koniec XVIII w. powstały m.in. nowe łaźniki, dom gościnny dla kuracjuszy. W XIX w. osada zyskała sławę modnego kurortu, co stanowiło impuls do jeszcze bardziej prężnego rozwoju – rozbudowywano urządzenia zdrojowe oraz park zdrojowy. Kolejni właściciele doceniając potencjał osady, inwestowali w rozwój uzdrowiska znaczne środki. Jeszcze większy wzrost zainteresowania Kudową nastąpił po doprowadzeniu kolei do osady: wybudowano nowe obiekty takie jak pijalnia, dom zdrojowy oraz liczne hotele i pensjonaty. Po II wojnie światowej Kudowa utrzymała swój status miejscowości uzdrowiskowej i sanatoryjnej. W 1945 r. Kudowie nadano prawa miejskie.

Układ miejscowości jest nieregularny i związany z topografią terenu. Na całość układu składa się kilka części powstałych w różnych okresach historycznych. Najstarsza część stanowi pozostałości wsi łańcuchowej o leśno-łanowym układzie pól, gdzie w wielu miejscach dawne drogi polne zostały przekształcone w ulice i są nadal widoczne w terenie. Układ zdrojowy powstał i rozwijał się niezależnie od historycznego centrum, w nieznacznej odległości od niego. Historyczne zabudowania grupowane są wokół placu, którego dominantę stanowi dom zdrojowy. Ponadto, z placu odchodzą spacerowe aleje prowadzące do parku znajdującego się w obrębie Góry Parkowej. Układ urbanistyczny, który Kudowa zyskała przede wszystkim w wyniku przekształceń i rozbudowy w XIX i XX w. jest dobrze zachowany oraz widoczny w terenie.

Stanowiska archeologiczne: AZP 1/94-21 (ślad osadnictwa, III w.); AZP 2/94-21 (ślad osadnictwa, wczesne średniowiecze).

Istniejące zagrożenia, postulaty konserwatorskie, źródła i literatura –
załącznik do karty ewidencyjnej nr 1.

11. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

12. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

20 lipca 2024 r.

Adamina Modrzejewska

ZAŁĄCZNIK DO KARTY EWIDENCYJNEJ

Nr 1

1. Miejscowość	KUDOWA-ZDRÓJ	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	KUDOWA-ZDRÓJ	HISTORYCZNY UKŁAD URBANISTYCZNY WRAZ Z TERENEM, NA KTÓRYM ZNAJDUJE SIĘ ZNACZNA ILOŚĆ ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH	ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA POSTULATY KONSERWATORSKIE ŹRÓDŁA I LITERATURA
3. Powiat	KŁODZKI		
4. Województwo	DOLNOŚLĄSKIE		

ISTNIEJĄCE ZAGROŻENIA:

- zatrzaśnienie historycznie ukształtowanego układu urbanistycznego wynikające z intensywnego rozwoju zabudowy usługowej i mieszkaniowej i turystycznej
- przebudowa i niezgodne z doktryną konserwatorską prace remontowe historycznej zabytkowej zabudowy mieszkalnej, uzdrowskiej
- utrata historycznie ukształtowanego krajobrazu kulturowego spowodowane ahistoryczną i niekontrolowaną budową nowych obiektów mieszkalnych i usługowych i turystycznych
- zanikanie oryginalnych traktów komunikacyjnych oraz niszczenie zieleni uzdrowskiej

POSTULATY KONSERWATORSKIE:

- zachowanie charakterystycznych cech układu urbanistycznego objętego ochroną konserwatorską, zwłaszcza zachowanie zabudowy historycznej i historycznych ciągów komunikacyjnych
- budowa nowych obiektów z zachowaniem cech charakterystycznych dla budownictwa uzdrowskiego
- ograniczenie nowych inwestycji budowlanych, niewpisujących się w historyczny krajobraz architektoniczny
- prace remontowe i modernizacyjne przy historycznej zabudowie należy prowadzić z zachowaniem i poszanowaniem oryginalnej substancji zabytkowej
- zachowanie i uzupełnienie historycznie ukształtowanych założeń zieleni zdrojowej
- kształtowanie elementów małej architektury w duchu architektury uzdrowskiej ziemi kłodzkiej
- prace przy obiektach zabytkowych należy prowadzić w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi
- prace ziemne w obrębie stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych

ŹRÓDŁA I LITERATURA

Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Wałbrzychu

Kica E., Uszałowicz-Piąty B. *Wytyczne konserwatorskie do planu zagospodarowania przestrzennego m. Kudowa Zdrój, Wrocław 1994.*

Bibliografia

Brygier W., Dudziak T., Chomiak I., Ziemia Kłodzka, Pruszków 2010.

Knies J., *Alphabetisch-statistisch-topographische Uebersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuß. Provinz Schlesien, 1845.*

Słownik geografii turystycznej Sudetów, T. 13: Góry Stołowe, Wrocław 1994.

Kartografia

Messtischblatt Lewin 5563, ok. 1919 r.

Opracowanie załącznika:
(data i podpis)

20 lipca 2024 r.

Adamina

Modrzejewska

